

מסורת הש"ס

(א) [צ"ל אלעזר] (ט ע"ז גא. זבחים ק"ו. א) לקמן סו"ה. (ד) נשבת גז: וס"ק. (ס) שבת סג: וס"ג. (ו) [צ"ל דמ"ג]. (ז) [צ"ל להאי, (ח) [נדבכים יצ], (ט) [נדבכים יג], (י) ב"ב"א: לשאר גלמי ע"ז, (כ) ווע"י מוספות זבחים י. ד"ה ר"ל ומוספות חולין יד. ד"ה השוחטן],

תורה אור השלם

- השומר לק פון תבשש אחזריהם אחרי השמדם מפקדן ופון תרדש לאלדויהם לאמר איבה יעבדו הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אַתְּ אֱלֹהֵיהֶם וְאֶעֱשֶׂה כֹּן גַּם אֲנִי: דברים יב ל
- וְלֹא יִחַדּוּ עוֹד אֶת זְבָחֵיהֶם לְשִׁעְרֵם אֲשֶׁר הֵם וְזִים אַחֲרֵיהֶם חֲקֹת עוֹלָם תִּהְיֶה וְאֵת לָהֶם לִדְרֹתָם: ויקרא יז ו
- לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ פֶּסֶל וְכָל תְּמוּנָה אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם מִמֶּסֶל וְאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתְּמוֹת וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ:

שמות כ ג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה למעוטי וכו' שזוכתין לה למה י':

מוסף רש"י

ר' יוחנן אמר אסורה. קסבר מחשבין מעבודה לעבודה דליפנין חוץ מפנים (נ"י דה) ממחשבת פיגול של פנים, שהשוחט על מנת לזרוק דם למחר או להקטיר אימורין למחר זכו עיקר פיגול (וחולין לט.). וריש לקיש אמר מותרת. לאכליה (תבחים י.) לריש לקיש לא ליפנין, דפנים הוא דאמר רמנאן השוחט על מנת לזרוק את הדם פיגול ואע"ג דלא זרק, דהוי מחשב מעבודה לעבודה, אבל מעבודה זו על זבחתה, אבל לענין עבודה סוככים לא (ע"י דד) ואינה אסורה אלא אם כן שחט לעבודה סוככים, ששחיטתה עבד עבודה סוככים או זרק דמה לעבודה סוככים (תבחים י.). מניין לזובח בהמה למרקוליס. אע"פ שעבודתו דרך בזיון לפקלי כזבנים חוה עבדו דרך כבוד ולא קרינא ביה איבה יעבדו ואעשה כן, ואפ"ה מניין שהוא חייב תבחים קו.) אע"פ שאין עבודתו צויתיה (ע"י רמ.) , אם אינו ענין לכדריכה. לעבודה סוככים שעבודתה צויתיה, דהא נפקא לן מאיכה יעבדו (סו.,) האומר אעבוד כו'. נאחמ מכל הלשונות הללו הוי מסית וחייב (דקמון טו.) הנאי שקלת מעלמא. אידת כולם, שאין אחת מואת תנאים שנחלקו בכן, דמקוץ הכן תרתי מתנייתא חדא כמר וחדא כמר (שבת גז.) דלא משתח נגלי דפליגי בהאי (פסחים מה: וכע"י ביצה יט.).

אסורה. הבהמה בהגאה ואע"פ שהשחיטה לאו לעבודה כוכבים

היתה ואפילו לא זרק דמה לעבודה כוכבים נאסרה. וילפינן טעמא בשחיטת חולין [לע]. דגמר לה רבי יוחנן ממחשבת פיגול דהויא מעבודה לעבודה דהשוחט את הזבח על מנת לזרוק את הדם למחר פיגול:

וריש לקיש אמר מוסר. לא יליף חוץ מפנים אין מחשבין מעבודה לעבודה: ה**ניחא**. הא דמייתר לן וזבח ללמד על הכלל ולא מוקמינן לה^(א) האי דרשא לומר שמחשב מעבודה לעבודה הא ניחא לרבי יוחנן דנפקא ליה לענין אימסורי ממחשבת פיגול איכא למימר דלענין איחיוצי גברא נמי מהמס יליף ועל כרחיק אייתר ליה וזבח אלא לר"ל דלא יליף עבודה כוכבים מפיגול נימא דהאי וזבח להכי הוא דאחא שמחבין מעבודה לעבודה: העוזדי כוכבים העוזדינן את ההרים תניא במסכת ע"ז (דף מה.) ההרים מותרין בהגאה דכתיב אלהיהם על ההרים^(ב) ולא ההרים אלהיהם: **ועוזדיהם בסייף**. אע"ג דמחובר לא מתסר עבודה כוכבים מיהא הוי. והכא נמי לא בעיא קרא הואיל ושחיטה זוכך זריקה היא והא חשב בשחיטה ע"מ לזרוק הוה ליה כעובד עבודה כוכבים דהא זריקה בלא שחיטה לא סגי הלכך על כרחיק אי השתחואה ללמד על הכלל נפקא ליה לא ה"ל למיכתב וזבח: **איכה יעבדו**. דמשמע כדרכה אין שלא כדרכה לא: **למעוטי מאי**.

שלא כדרכה מאחר דילפינן בהשתחואה דאפילו אינה עבודה פנים מחייב שלא כדרכה כי נימא למעוטי עבודה בזיון לעבודה כוכבים שעבודתה דרך כבוד כגון פוער עגמו לעבודה כוכבים שזובחין^(א) למה לי למעוטי מהאי קרא: **הא מהשתחואה נפקא**. שמלמדת על הכלל שאינו חייב אלא דרך כבוד כהשתחואה: **אלא הא דא"ר אלעזר מניין לזובה בהמה**. שהיא עבודה כבוד למרקוליס שעבודתה בזיון וה"ה לפעור אם איתא לרבה דר רב חנין שהשתחואה מלמדת על הכלל ל"ל האי קרא להכי מהשתחואה נפקא: **לזובה להנעים**. ואינו מתכוין לקבלו עליו באלוה ואשמועינן קרא דעובר בלאו: **ארכסו ליה סורי**. והלך לבקשן: **האומר לעבוד**. משעה שהסיתוהו ונתלה חייב מיתה דנפקא לן לקמן (ע"כ) מלא תאכזה ולא תשמעני^(ב) הא אזה ושמע חייב מיד: **אלך ואעבד**. שמחוסר הליכה אע"ג דאיכא למימר אדהכי הדר ביה: **נגלך ועבדו**. אע"פ שכלל עגמו עם אחרים דאיכא למימר הני אחרים לא אזלי ואיהו נמי לא לחיל: **א"ל**. מתני' דקתני עובד אין אומר לא: **באומר איני מקבלו עלי**. באלוה: **אלא בעבודה**. עד שאעבדנו דכל כמה דלא פלח ליה אין כאן אזה ושמע וסיפא דמשמע בנאמריה חייב בשקבלו עליו אלהותו מיד דכיון דאמר אעבוד מסתמא קבליה עליה באלוה אי לא פירש בהדיא שאינו מקבלו עליו אלא בעבודה: **זואו ועבדוני**. עושה את עגמו עבודה כוכבים ומסית בני אדם לעבדו: **מחייב מיתה כמסית: רבי יהודה אומר לעולם אינו חייב**. בשביל דבזר בלא מעשה אלא בניתא לעבודה כוכבים ואזה ושמע ואמר אעבוד אלך ואעבוד אצל באומר זואו ועבדוני פטור אלמא טעמא דרבי יהודה במסית אחרים לעגמו טעמא אחרניא הוא דהא בניתא חיוצי מחייב דביצורא: **מסית לעגמו**. במסית אחרים לעגמו שיעבדוהו אי הוי מסית או לא: **לא שמעי ליה**. שהרי הוא אדם כמותם ואפילו הניסתים לשאר עבודה כוכבים^(ב) אין ניסתין לעבוד אדם:

עלי. באלוה: **אלא בעבודה**. עד

ליה אין כאן אזה ושמע וסיפא דמשמע בנאמריה חייב בשקבלו עליו אלהותו מיד דכיון דאמר אעבוד מסתמא קבליה עליה באלוה אי לא פירש בהדיא שאינו מקבלו עליו אלא בעבודה: **זואו ועבדוני**. עושה את עגמו עבודה כוכבים ומסית בני אדם לעבדו: **מחייב מיתה כמסית: רבי יהודה אומר לעולם אינו חייב**. בשביל דבזר בלא מעשה אלא בניתא לעבודה כוכבים ואזה ושמע ואמר אעבוד אלך ואעבוד אצל באומר זואו ועבדוני פטור אלמא טעמא דרבי יהודה במסית אחרים לעגמו טעמא אחרניא הוא דהא בניתא חיוצי מחייב דביצורא: **מסית לעגמו**. במסית אחרים לעגמו שיעבדוהו אי הוי מסית או לא: **לא שמעי ליה**. שהרי הוא אדם כמותם ואפילו הניסתים לשאר עבודה כוכבים^(ב) אין ניסתין לעבוד אדם:

מאי

ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין

סא.

רייש לקיש אמר מותרת. פ' בהגאה ולא באכילה דמומר לעבודת כוכבים אסור לאכול משחיטתו אי נמי אפילו באכילה שרי כיון דלא היה מומר מעיקרא ובשחיטה זו הוא דנעשה מומר^(א): **איבה יעבדו למעוטי מאי**. תימא השתא נמי דאמר זביחה יאזה ללמדך תקשה ליה איכה יעבדו למעוטי מאי דלמעוטי שלא כדרכה בשאר עבודות לא אינטרין דמוציחה נפקא דוקא עבודת פנים וע"כ איכה יעבדו לרצויי אחא כגון פוער לפעור חורק אכן למרקוליס דלא נפקי ליה לא מוציחה ולא מהשתחואה ואי לאו איכה יעבדו ה"א דאפילו כדרכה צעינן דרך כיבוד וי"ל דאי השתחואה ללמד יאזה לחייב בשאר עבודות אפילו שלא דרך כבוד כגון פוער לפעור חורק אכן למרקוליס נמי לא צריך קרא דמהשתחואה נפקא אע"ג דעבודתה דרך בזיון כיון שעובדין אותה בכן וגדולה מזו בעי למימר הש"ס בסמוך דנפקא ליה פוער למרקוליס מהשתחואה דלהכי אינטרין איכה יעבדו אע"ג דאין עבודתו בכן אלא משום דעבודתו דרך בזיון וכ"ש פוער לפעור חורק אכן למרקוליס אע"ג דדרך בזיון כיון שעבודתו בכן: **בזיינ** ציובה בהמה למרקוליס. דמוצח לאלהים נפקא לן

בזוחת למכוזדים אצל בזוחת למזחים לא וא"ת אזהרה שמענו מלא יצחנו עונש מלא ליה בזוחת למזחים וע"כ דמוצח לאלהים שמענו לעיל עונש אצל אזהרה לזוחת שלא כדרכה מנא ליה דהא לעיל גצי השתחואה אינטרין קרא לעונש ואזהרה שלא כדרכה וי"ל דזוחת לאלהים לעונש ולא יצחנו לאזהרה וניחא השתא דקאמר אס אינו ענין לכדרכה דהא כתיב איכה יעבדו דה"ל אס אינו ענין למכוזדים דהא כתיב וזבח לאלהים וגו' תנהו ענין למזחים והשתא לכל שלא כדרכה אינטרין לא יצחנו ולא נקט מרקוליס אלא לעונש דמזחס מזחים לאו אורחיייהו צוציחה וא"ת נימא דהני קראי למכוזדים אצל למזחים מנא לן דהא לקמן שלש השתחואות חד אינטרין לכשלא כדרכה דמכוזדים וחד לשלא כדרכה דמזחים וי"ל כיון דגלי קרא גצי השתחואה דלא שני ה"ה בשאר עבודות וכן פ' בקונט' לקמן: **האומר אעבוד**. פ"ה משתתריא חייב דנפקא ליה מלא תאזהר ולא תשמע אליו הא אזה ושמע חייב וקשה דאכתי לא ס"ד האי טעמא עד דמיייתי ליה דרז יוסף אלא היינו טעמא דמקבלו עליו באלוה: **ומך סבר מסית למעצמו** לא שמעי צ"ה. תימא נהי דלא שמעי

ליה ליחייב מיהא כשאר מסית דמחייב דדיצורא כשמכמינן לו עדים ואמרו היאך נניח אלהים חיים ונעבוד עזים ואבנים ואם אין חזר זו חייב דהכי משמע ויש לומר דוקא מסית לעבודה כוכבים דשמעי ליה דממשכי בתריה טפי אצל מסית לעגמו לא חשיב מסית כ"כ משום דלא שמעי ליה דאמרי מ"ש איהו מינן ועי"ל דבכולה שמעתין פליגי בניתא והא דקאמרין לעיל היכא דפלחו כ"ע לא פליגי ר"ל במסית כ"ע לא פליגי דכיון דאי פלחו מחייב על כן יש לחייב המסית דביצוריה במסית לעבודה כוכבים כי פליגי דדיצורא בעלמא בניתא כשאמר אין דרבי מאיר סבר דיצורא מילתא הוא ומחייב ניסת ומסיק דניסת לעבודה כוכבים דשמעי ליה אפילו רבי יהודה מודה דמחייב דיצור כי פליגי במסית לעגמו אי מחייב ניסת או לא אצל במסית פשיטא דמחייב דיצורא:

רבא

^[1] א' ומי' פ"ח מהל' ע"ז הל"א טו"ש"ע י"ד ס' קמה סע"א:

^[2] קל ב' מו"י פ"ג מהל' עבודת כוכבים הלכה ב' סמוג ללחין ח' קל"א ג' מו"י שם הלכה ג': קלב ד' ה' ר' מו"י שם פ"ה הלכה ה':